

Spanyolországban jártunk...

Abban a kivételes szerencsében részesültünk tíz könyvtáros társammal együtt, hogy az „Egész életen át tartó tanulás” program Leonardo da Vinci Mobilitas alprogram keretében egy nyertes pályázat résztvevőiként a spanyolországi Granada könyvtárainak működésével ismerkedhettünk meg 2009 őszén.

Granada a mesés Andalúzia gyöngyszeme. Egy spanyol közmondás szerint „aki nem látta Granadát, nem látott semmit”. A Darro folyó két partján elterülő 266 000 lakosú város – háttérben a Sierra Nevada hősípkás csúcaival – valóban különleges élményeket kínál. Közrejátszik ebben gazdag történelmi múltja is, hiszen Spanyolországban itt tartott legtovább a mór uralom, s ennek nyomai – építményekben, műkincsekben – itt őrződtek meg leginkább az országban.

A ma egyetemi és érseki székhely három dombra épült: a legmagasabbat a Bermaja-tornyok foglalják el, a másikat a palotaerőd, az Alhambra koronázza, a harmadikon terül el a város legrégebbi része, az Albaicín, az arab- és a cigánynegyed (Sacromonte).

A mórok 1492-ben - elkeseredett harcok után – adták át a város kulcsait a Katolikus Királyoknak, s ezzel (800 év után) az utolsó mór királyság is eltűnt az Ibér-félszigetről.

A visszahódítás után Izabella és Ferdinánd, sőt még V. Károly is fejlesztették a várost, az őket követő uralkodók alatt azonban hanyatlás következett be. Csak a múlt században indult ismét virágzásnak mezőgazdaságának, könnyűiparának és a turizmusnak köszönhetően.

A nagy múltú város történelmi emlékei ma is hasznos célt szolgálnak, közintézmények, egyetemi fakultások, középiskolák működnek falaik között. Tanulmányutunk első állomása is egy ilyen impozáns épületegyüttes volt, a *Hospital Real Library*, a granadai egyetem központi könyvtára.

A város egyeteme Spanyolország egyik legtekintélyesebb felsőoktatási intézménye 63 000 hallgatóval. 1531-ben alapították V. Károly kezdeményezésére, VII. Kelemen pápai bullájának hatására. Az egyetem az I. Yusuf Arab Egyetem hagyományait folytatta. Az eltelt öt évszázad folyamán Dél-Spanyolország kulturális és szellemi központjává vált.

Maga az épület a 16. században épült kórház céljára. Bolondokházának is használták. Láttuk San Juan de Dios (Istenes Szent János) celláját, akit tanai miatt szintén bezártak ide egy időre. 1970-től működik ebben az épületben a könyvtár.

Mr. José Luis Sánchez-Lafuente, a University Library of the University of Granada igazgatóhelyettese, aki egyben az Andalusian Association of Librarians elnökhelyettese is - mutatta be a könyvtárat, számítógépes katalógusukat, körbevezetett minket az épületben és megnézhettük a könyvtár aktuális asztrológiai kiállítását is. Hasznos segítségünkre volt Benkő Edina, aki a Hospital Real Library magyar anyanyelvű könyvtárosa és az intézményben a minőségbiztosításért felelős. Ő fordította, tolmácsolta és magyarázta Mr. José Luis Sánchez-Lafuente bemutatóját.

A központi könyvtáron kívül még 21 fakultásnak van külön könyvtára. Antik gyűjtemény található itt. A fakultások könyvtáraiban is vannak kisebb antik gyűjtemények. Minden diák használhatja az összes fakultás könyvtárát. A 80 000 példányszámú állomány nagy része a jezsuitáktól származik, főleg egyházi témájú irodalom. A középkorban egyházi hatóságok ellenőrzése alatt állt az egyetem és a könyvtár, a Szent Hivatal – az inkvizíció legfőbb szerve - felügyelte működésüket.

Folyamatosan digitalizálják az állományt, tízezer antik könyv már interneten is tanulmányozható. A könyvtár célja a kutatás segítése. 2005 óta elektronikus konzultáció működik, neten keresztül elérhetők a szakdolgozatok. Adatbázisaik: elektronikus folyóiratok, könyvek, egyéb dokumentumok, pl. doktori disszertációk.

Főbb szolgáltatásai még: kölcsönzés, helyben használat, könyvtárhasználat-oktatás.

A könyvtár tagja az Andalúz egyetemi könyvtárak rendszerének és az egyetemi könyvtárak országos hálózatának

Az egyetemi könyvtár állományának összes példányszáma kb. 1.100.000 dokumentum.

Az intézmény állami finanszírozású. Évente 1 millió eurót fordítanak állományfejlesztésre, 2,5 millió eurót az elektronikus gyűjtemény fejlesztésére.

A diákoknak ingyenes a könyvtárhasználat, a nem egyetemisták nem kölcsönözhetnek, csak helyben használhatják a könyveket.

180 dolgozója van a könyvtárnak, 70 könyvtáros és a technikai személyzet.

Második látogatásunk alkalmával a Granada melletti Illiorába utaztunk, ahol egy középiskolai konfliktuskezelő módszertani központ, *Vocational School IES Diego de Silo* működik. Ennek könyvtárát látogattuk meg.

12-18 éves diákok tanulnak itt.

Középiskolai könyvtárról lévén szó állománya nem nagy, 12 000 kötetes, de rendszeresen fejlesztett, főleg ifjúsági irodalom, szépirodalom és ismeretterjesztő szakirodalom.

A spanyol iskolai könyvtáraknak fontos feladata az olvasásfejlesztés. Munkájuk e fő feladat ellátására épül. Semmit sem bíznak a véletlenre, az osztályokban 60-80 kötetnyi letéteket, kis házi könyvtárakat helyeznek el, melyeket diák könyvtárosok kezelnek. A kötelező olvasmányokat hangosan vagy némán többnyire az iskolában olvassák el. Ajánlott irodalmat is kapnak. Az olvasmányokhoz tesztek, beszámolókat készítenek. Aki a legtöbbet olvas, jutalmat kap. Könyvtáros nincs, a pedagógusok látják el ezt a feladatot. Délután kinyitják a könyvtárat a városlakók számára is (internet, kölcsönzés).

Két éve van új épületben az intézmény, akkor kezdődött meg a katalogizálás ABIES szoftverrel. A régiók nagy része ezt a szoftvert használja.

750 tanuló jár ide, 25-30 fős egy-egy osztály. Szakmai és érettségit adó oktatás is folyik itt.

Meglátogattuk a község könyvtárát is, melynek működése a mi városi könyvtárainkhoz hasonló.

Következő látogatásunk helyszíne a Granada Campus - egyetemi negyed volt, a *Library of the Colegio Máximo de Cartuja* (a Faculty of Communication and Documentation könyvtára, ahol a könyvtárosok képzése folyik).

Az épület a 19. században épült. A jezsuita rend központja volt. Az 1970-es évektől az egyetem része.

Mr. Rafael Olivares, az olvasószolgálat vezetője tájékoztatott minket intézményük, könyvtáruk, továbbképzéseik rendszeréről. Nagyon aprólékosan bemutatta katalógus rendszerüket, adatbázisaikat, azokat is, amelyekre az intézmény külön előfizet.

Beszélt a könyvek digitalizálásáról, annak fontosságáról, hasznáról (egész könyveket, periodikákat, régi könyveket, szakdolgozatokat tudnak a diákok letölteni, minden információt biztosítani tudnak a diákok számára – cél a könnyebb elérhetőség!) 1986-tól fokozatosan elhagyták a papír alapú katalogizálást. 1992 óta interneten van az állomány. Andalúzia 10 egyeteme kooperatív módon épít egy közös katalógust.

Különböző adatbázisokat használnak, amelyekből rengeteg információ tölthető le. Pl. ISI Web of Knowledge – a legfontosabb lapok a világon a legfontosabb információkkal. Illusztrált számos keresést a adatbázisaikban (tematikus, tárgyszavas keresés, szakdolgozat kereső), közel 1000 találatot talált a „Hungary” szóra ebben a keresőben.

www.scopus.com: az egyetem dolgozói is dolgoznak ezen, szabadalmak, tanulmányok, publikációk, doktori disszertációk találhatóak itt. Inpaktfaktor alapján rakja sorba a cikkeket a rendszer.

A 60 000 egyetemista otthonról elérheti a katalógust az egyetem által adott jelszóval. Laptopot és e-book-ot is kölcsönözhetnek a diákok helyben használatra.

30 000 periodika jár évente, 600 ezer euró az éves előfizetés.

A hallgatók kreditpontokért tanulnak könyvtárhasználatot.

Végül körbejártuk a könyvtárat (kölcsönző rész, olvasószoba, számítógépes helyiség stb.) valamint a képzések szaktantermeit is megnézhettük stúdiók, vágószoba stb.).

Negyedik könyvtárlátogatásunk helyszíne ismét egy középiskola volt: *Library of the Vocational School IES Padre Suárez*. Az intézmény az első középiskola volt Granadában, 1860-ban alapították, 1916 óta van ebben az épületben. A könyvtár meglehetősen nagy antik gyűjteménnyel rendelkezik. A régi könyveket a spanyol oktatási minisztérium és magánemberek adományozták az iskolának. Nincs könyvtáros, tanárok térítési díj nélkül végzik a könyvtárosi munkát. A középiskolák többségében nincs könyvtáros státusz, a régió önkormányzata erre nem ad pénzt, az olvasásfejlesztést támogatják inkább. Pályázati pénzekből tudnak állományt gyarapítani.

A találkozó első része a könyvtár központi kölcsönző részében zajlott. A könyvtár nem nyilvános, de a régi könyvek miatt néha más intézményekből is jönnek tanárok, kutatók, ők igazgatói engedéllyel használhatják a könyvtár állományát. A könyvtárat kezelő tanárnő tájékoztatott minket:

- az állományról (majdnem minden témában van könyvük),
- a régi könyvekről,
- a katalogizálás menetéről, aktuális helyzetéről (két éve kezdték a katalogizálást),
- a könyvtár "napi életéről",
- az olvasásfejlesztésről,
- a könyvtárfejlesztés lehetőségeiről (vásárlás, adományok),
- a kölcsönzés formájáról (hagyományos kölcsönzés működik, nincs még számítógépes kölcsönzés) stb.

A szakmai program folytatásaként körbevezettek minket az iskola épületében, az osztályokban, találkoztunk Mr. Rafael Ibáñez iskolaigazgatóval is. A névadó Padre Suarez (jezsuita tudós, filozófus) és Federico Garcia Lorca az iskola tanulói voltak. Az iskola, a könyvtár és az iskolaigazgató is nagyon büszke erre, eredeti kéziratokat is őriznek, valamint van egy állandó kiállításuk Federico Garcia Lorca hátrahagyott emlékeiből, tárgyaiból. Nekünk Mr. Rafael Ibáñez fac-simile kiadásokat mutatott, az eredeti dokumentumokat egy székben féltve őrzik.

Ötödik és egyben a tanulmányút utolsó szakmai programja a *Biblioteca de Andalusia*, Andalúzia tartományi könyvtárának meglátogatása volt.

Az intézményt 1983-ban alapították, mai helyén 1994 óta található. Sétánkon Mr. Javier Álvarez, a Biblioteca de Andalucía igazgatója, Ms. Pilar Tassara és Ms. Mari Ángeles Chacón könyvtárosok kalauzoltak. Körbevezettek minket a könyvtár egyes részlegein (kölcsönzés, olvasóterem, gyerekkönyvtári részleg, előadóterem, digitalizáló műhelyek, régi könyvek tára, feldolgozó műhelyek).

A könyvtár elsődleges feladata a bibliográfiai örökség - Andalúziában készült vagy Andalúziáról szóló valamennyi hagyományos vagy elektronikus hordozón megjelenő irodalom – gyűjtése, megőrzése. Másik nagyon fontos feladata az Andalúz könyvtári hálózat kiépítése. 870-900 könyvtár van Andalúziában, 695 van rácsatlakozva a hálózatra. Vannak speciális, nem nyilvános könyvtárak és dokumentációs központok (múzeumokban, közintézményekben), ezeket is rácsatlakoztatják az internetes hálózatra.

A hagyományos könyvtári feladatokon kívül, mint állománygyarapítás, értékmegőrzés, kölcsönzés és közönségszolgálat, internetes hálózat kiépítése, katalogizálás, könyvtárközi kölcsönzés, kézikönyvtár, információs és dokumentációs részleg működtetése, gyűjtemények, különgyűjtemények gondozása, széles körű kommunikációs tevékenységet folytat a könyvtár, kulturális centrumként is funkcionál. Cél: a kapcsolat fejlesztése az olvasókkal, a társadalom szolgálata. Ingyenes kulturális programokat szerveznek – olvasásfejlesztés, színház, felolvasóestek, író-olvasó találkozók, koncertek, irodalmi utak a városban, kiállítások. 2009 első szemeszterében 1400 felnőtt és 3500 gyerek látogatta a rendezvényeket.

A szakmai látogatások után Granada nevezetességeivel ismerkedtünk. Egyik délután bejártuk a hajdani kalifák híres vörös erődjét, az Alhambrát. Építői és építtetői mindent beleálmodtak, amit a gazdag keleti fantázia pompában és szépségben csak el tud képzelni. Akármerre néztünk, a táj a kert és az épületek csodálatos harmóniájával találtuk magunkat szembe. Mindenütt bájos szökőkutak, vízesések, örökké csorgó csobogók, medencék, tavacsok, ciprusallék, tündéri patiók, egy egész mesevilág az Ezeregyéjszaka meséiből. A termek, a tornyok építészeti megformálása, faragványai, boltozatai, kőcsipkái, oszlopsorai elkápráztattak bennünket. A palotát 1238-ban kezdték építeni és nemzedékeken át folytatták a munkát. Az eredmény lenyűgöző.

Tanulmányutunk egy csodálatos cordóbai kirándulással zárult, ahol megcsodálhattuk az egykori iszlám világ egyik legnagyobb mecsetjét a *Mezquitát*. Mivel évszázadokon át folyamatosan bővítették, arab krónikások szerint annyi íve lett, mint ahány nap van egy évben. 856 oszlop magasodik erdőszerűen az épületben.

Össességében csodálatos utunk volt. A szakmai programok folyamán rövid keresztmetszetet kaptunk a spanyol könyvtári rendszerről, szakiskolai, egyetemi, községi és tartományi könyvtárakat látogattunk meg, szabadidőnkben pedig egy csodálatos kultúrájú ország nem kevésbé csodálatos tartományával, Andalúziával ismerkedtünk.